सव्याशुन्ये कपालेऽग्ने ब्रह्मेति मन्त्रेणाङ्गारनिधानं प्रतिकपालं भवतीति कर्कः ।

धरुणमिति (१. १८.) पश्चात् ॥ ३१ ॥ मध्यमकपालस्य [1] पश्चाद्धरुणमसीति मन्त्रेण द्वितीयं कपालमुपदधाति ।

पुरस्ताद्धर्त्रमिति (१. १८.) ॥ ३२ ॥ [2]

विश्वाभ्य इति (१. १८.) दक्षिणतः ॥ ३३ ॥ [3]

समं विभज्य द्वे दक्षिणत एवमुत्तरतश्चित स्थेति (१. १८.) ॥ ३४ ॥ अवशिष्टानि चत्वारि समं विभज्य । चित स्थ इति तेषां सर्वेषां प्रत्येकमुपधानमन्त्रः · तेषु च स्मार्तेन प्रादक्षिण्येन उपधानक्रमः [4] · उत्तरतो यत्कपालद्वयं तदध्यर्धप्रमाणम् ।

एवमेकादशाग्नीषोमीयस्य ॥ ३६ ॥

अधिकं दक्षिणतः ॥ ३७ ॥ चतुर्णामुपधानानन्तरमवशिष्टानां सप्तानां समविभागे यदधिकं विभक्तुं न शक्यते तद्दक्षिणत उपदधाति ॥ एतानि सर्वाणि कपालानि निरन्तराणि संश्लिष्टानि समानि चोपधेयानि यथान्तरा भूमिर्न दृश्यते · अत्र मध्यमपङ्क्तिकपालानि द्व्यङ्गुलानि समचतुरस्राणि एवं च षडङ्गुलदीर्घा मध्यमा पङ्क्तिः · दक्षिणोत्तरपङ्क्ती तु किंचित्ततो न्यूने पुरोडाशस्य कूर्माकारोक्त्या वृत्ताकारत्वप्रसिद्धेर्यावत्कपालं प्रथनविधेश्च तदर्थकपालचितेरपि अर्थाद्वृत्ताकारतया गम्यमानत्वात् । ऐन्द्राग्ने चतुर्थोपधानानन्तरं समविभागेन चत्वारि दक्षिणतश्चत्वार्येवोत्तरतः ॥ अत्र कपालचितिक्षेत्रं मध्यमाश्वशफप्रमाणं षडङ्गुलं वृत्तं कृत्वा [5] ततः प्रागपक्षेदेन समं त्रेधा विभज्य मध्यमभागस्य तिर्यगपक्षेदेन त्रेधा विभागः कार्यः दक्षिणोत्तरभागयोस्तु खण्डचन्द्राकारयोः पुरोडाशकपालसंख्यानुरोधेन तिर्यक् विभागः · तत्र षट्कपाले दक्षिणो भागो द्वेधा उत्तरे त्वेकमेव कपालं खण्डचन्द्राकारमुत्तरभागप्रमाणम् · सप्तकपाले दक्षिणो भागस्त्रेधा उत्तर एकधा ·

---

१) प्रथमस्य Mahâd. २) प्रथमस्य पुरस्तात्तृतीयम् Mahâd. ३) प्रथमस्य दक्षिणतश्चतुर्थम् Mahâd. ४) प्रादक्षिण्यक्रमस्त्ववचनेन न भवति किंतु वचनेनैव भवति · यथा १. १. ५. १७. २. १३. · अपि चावृत्तिसामत्तवचनेन प्रादक्षिण्यक्रमो भवति · न ज्ञानेऽत्र याज्ञिका अवचनेन कथं प्रादक्षिण्यक्रममाश्रियन्ते Mahâd. ५) एककपालमारभ्य त्रयोदशकपालान्तं षडङ्गुलं चयनक्षेत्रम् तत्कपालकल्पनेन पूरणीयम् Mahâd.